

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Управление „Емисионно“
Дирекция „Емисионна политика и контрол“

ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

октомври – декември 2006 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на 2006 г. парите в обращение¹ в номинално изражение достигнаха 6888.5 млн. лв. За едногодишен период те са нараснали с 1021.3 млн. лв., или със 17.41%, което е с 0.13 процентни пункта по-голямо от нарастването им през 2005 г.

Стойността на парите в обращение (отчетена към края на всеки месец) не показва значими отклонения от очакваните за отчетния период. Тенденцията през първите тримесечия на 2006 г. към по-бавното им в сравнение с минали години нарастване се промени и през четвъртото тримесечие на годината парите в обращение нараснаха с 465.9 млн. лв. или със 7.25%, което е 2.37 процентни пункта по-голямо от нарастването им за периода октомври - декември 2005 г. Само през м. декември парите в обращение в

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г. С Решение на УС на БНБ № 110 от 6. X.2005 г. банкнотите и разменните монети с неизтекъл срок на обмяна, които не са върнати в касите на БНБ, бяха приспаднати от парите в обращение. С цел съпоставимост на данните левовата им стойност е изключена от размера на парите в обращение и за предходни периоди.

номинално изражение нараснаха с 560.4 млн. лв., което представлява 54.87% от нетния емисионен резултат за цялата 2006 г. Причината за този висок ръст са ежегодните допълнителни плащания към заплати и пенсии в края на годината, както и по-големите търговски обороти на фирмите през този период на годината, свързани предимно с коледните и новогодишни празници.

През отделните месеци на периода октомври – декември се наблюдава цикличност на процесите, която се характеризира с по-ниски стойности на парите в обращение в началото и в края на съответния месец, и с относително по високи в средата на месеца. Тя е породена от по-голямото търсене на налични пари в средата на месеците, главно за изплащане на пенсии и заплати.

Пари в обращение (млн. лв.)

	31.XII.2005	30.IX.2006	31.XII.2006	Изменение	
				в %	в %
	1	2	3	(к.3-к.1)/к.1	(к.3-н.2)/н.2
ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ <i>общо в т.ч.</i>	5 867.2	6 422.6	6 888.5	17.41	7.25
<i>Банкноти</i>	5 774.0	6 318.2	6 781.5	17.45	7.33
<i>Разменни монети</i>	90.3	101.3	103.7	14.81	2.4
<i>Възпоменателни монети</i>	2.9	3.1	3.3	16.38	7.21

Към 31.12.2006 г. общата стойност на банкнотите в обращение в стойностния размер на парите в обращение е 98.45%, на разменните монети 1.50% и на юбилейните монети 0.05%. През четвъртото тримесечие дялът на банкнотите нараства с 0.08 процентни пункта с колкото намалява този на разменните монети в сравнение с края на третото тримесечие на 2006 г.. За едногодишен период спрямо края на 2005 г. се наблюдава същата тенденция, като с 0.04 процентни пункта нараства дялът на банкнотите за сметка на намалението на дела на разменните монети. Юбилейните монети запазват относително постоянен дял през целия едногодишен период.

В изпълнение на монетната си програма за 2006 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от ЗБНБ, през четвъртото тримесечие на 2006 г. Българската народна банка пусна в обращение

златна възпоменателна монета от серията „Българска иконография” – „Св. Йоан Кръстител”. Номиналната стойност на монетата е 20 лева, а тиражът – 12 хил. бр.

Средната банкнота в обращение в края на 2006 г. е 23.22 лв. В сравнение с края на септември 2006 г. тя е нараснала с 0.12 лв., а за едногодишен период – с 0.48 лв. **Средната монета в обращение** в края на 2006 г. е 0.14 лв. и остава същата както в края на 2005 г.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

За периода октомври-декември 2006 г. броят на банкнотите в обращение нарасна с 6.77% и към 31.12.2006 г. достигна 292.0 млн. бр. В стойностно изражение нарастването за същия период е 7.33%, като към края на декември банкнотите достигнаха стойност от 6781.5 млн. лв. Най-голямо процентно нарастване в сравнение с края на третото тримесечие е отчетено при броя на банкнотите в обращение от купюр 100 лева (15.01%), или с 1.4 млн. бр., а с най-малко нарастване е банкнотата от купюр 2 лева, чийто брой в обращение за същия период е нараснал с 3.37%, или с 0.9 млн. бр.

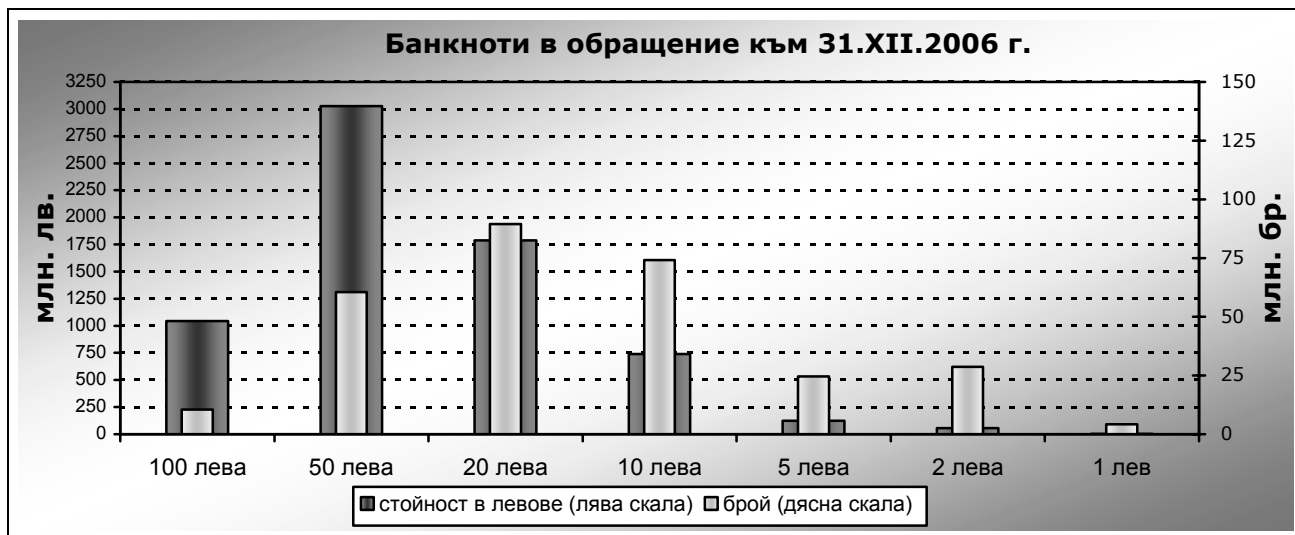
През 2006 г. не настъпиха съществени изменения в купюрния строеж на банкнотите в обращение. С най-голям дял в купюрния строеж на банкнотите в обращение продължават да са 20-левовете банкноти (30.63%), а с най-малък – тези от 5 лева (8.45%), ако изключим банкнотите от купюра 1 лев (1.44%), които БНБ изтегли от обращение и ги замени с монета със същата номинална стойност.

Делът на броя на купюрите от 10 и 100 лева в края на 2006 г. нараства в сравнение с края на септември съответно с 0.90 и 0.26 процентни пункта.

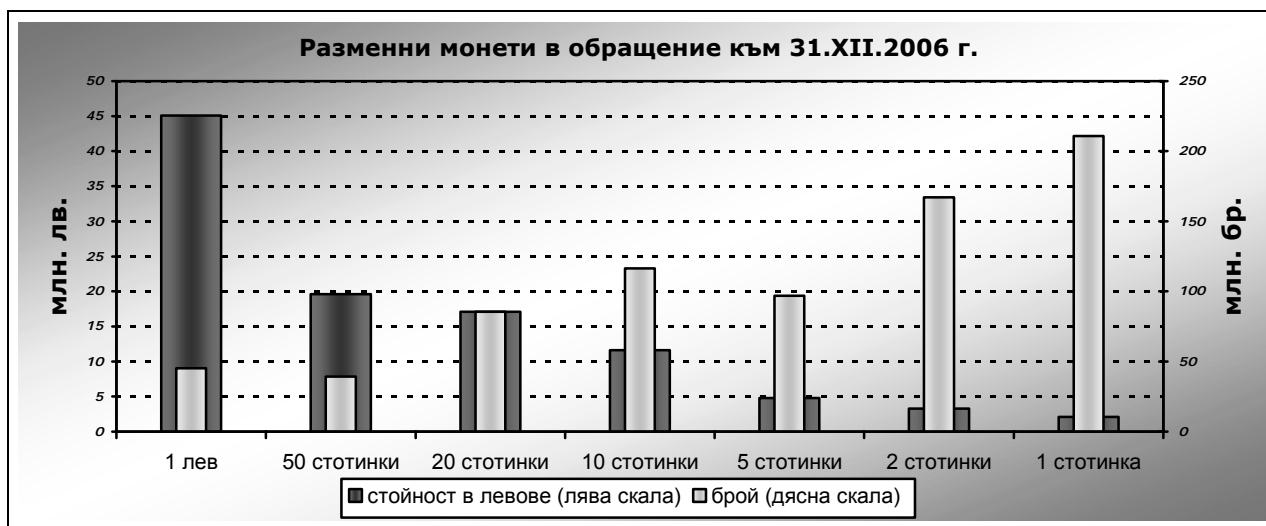
Делът на останалите купюри банкноти в общия брой на банкнотите в обращение в края на 2006 г. намаля в сравнение с края на м. септември. За банкнотите от купюри 50, 20, 5, 2 и 1 намалението е съответно с 0.34, 0.17, 0.20, 0.32 и 0.12 процентни пункта.

В динамиката на броя на банкнотите в обращение през четвъртото тримесечие на 2006 г. се забелязват промени, в резултат на нарастване използването в паричното обращение на банкнотата от купюр 100 лева. Данните за четвърто тримесечие показват, че броят на банкнотите от купюр 100 лева имат ръст от 15.01% спрямо края на предходното тримесечие, докато ръстът на банкнотите от купюри 20 и 50 лева за същия период е съответно 6.18% и 5.02%, т. е. под ръста на общия брой на банкнотите, който за тримесечието е 6.77%.

Промените в структурата на броя на монетите в обращение следват своите дългосрочни тенденции. С по-бързи темпове се увеличава дялът на монетите от 1 и 2 стотинки, а с по-бавен темп на монетите от 10, 20 и 50 стотинки. При монетите от 1 и 2 стотинки се наблюдава постоянно увеличаване на дела им в общия брой монети в обращение.

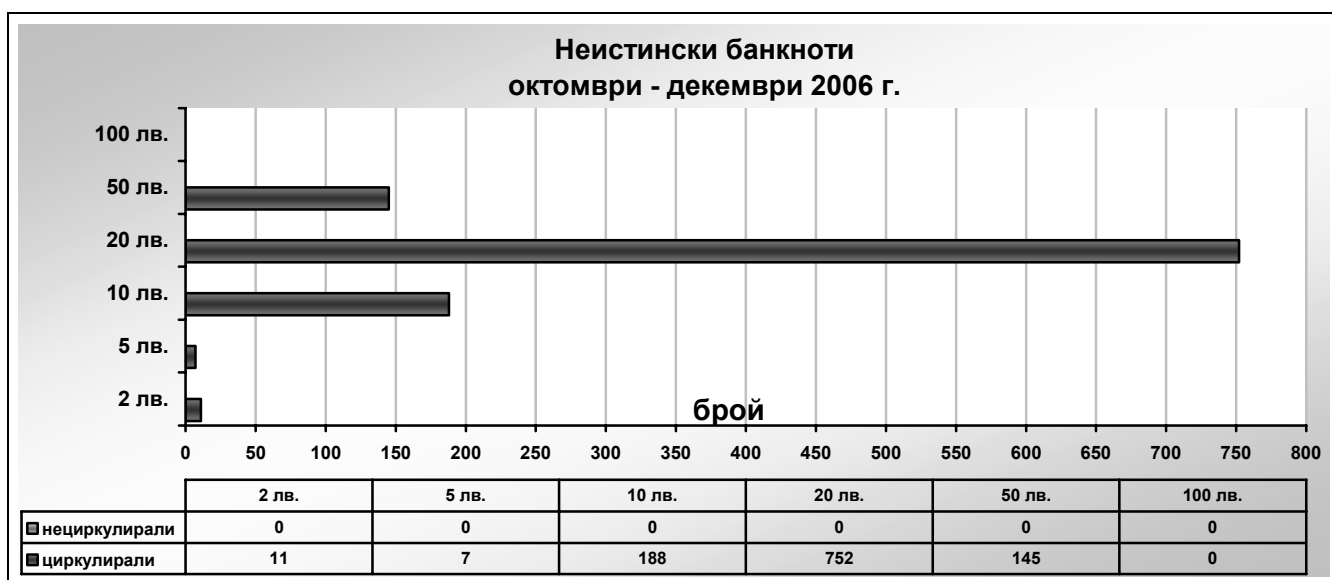

Към 31 декември 2006 г. броят на разменните монети в обращение се увеличи в сравнение с края на септември 2006 г. с 27.9 млн. бр. (3.81%) и достигна 760.7 млн. бр. За едногодишен период увеличението е със 109.7 млн. бр. (16.84%). Само през четвъртото тримесечие на 2006 г. разменните монети в обращение са нараснали в стойностно изражение с 2.4 млн. лв. (2.4%), а за едногодишен период – с 13.4 млн. лв. (14.81%). В строежа по номинална стойност на монетите отделните купюри запазват относително постоянни дялове, независимо от абсолютното им количествено нарастване. Към 31 декември 2006 г. с най-голям дял от общия брой на монетите в обращение е монетата от 1 стотинка (27.72%), а с най-малък дял тази от 50 стотинки (5.16%).

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

През четвъртото тримесечие на 2006 г. в Националния център за анализ (НЦА) на БНБ са регистрирани и задържани 1103 броя неистински български банкноти, като всички те са циркулирали в паричното обращение. В сравнение с третото тримесечие на 2006 г. общият брой на регистрираните и задържани неистински банкноти е нараснал със 170 бр., или с 18.22%. От задържаните неистински български банкноти най-голям е дялът на купюра от 20 лева (68.18%). Неистинските банкноти от 10 лева имат дял от 17.04%, а дялът на тези от 50 лева е 13.15% от общия брой регистрирани и задържани неистински банкноти. Броят на регистрираните и задържани неистински банкноти от купюри 2 и 5 лева е 18 (1.63%). През четвърто тримесечие на 2006 г. в НЦА не са регистрирани неистински банкноти от купюр 100 лева.

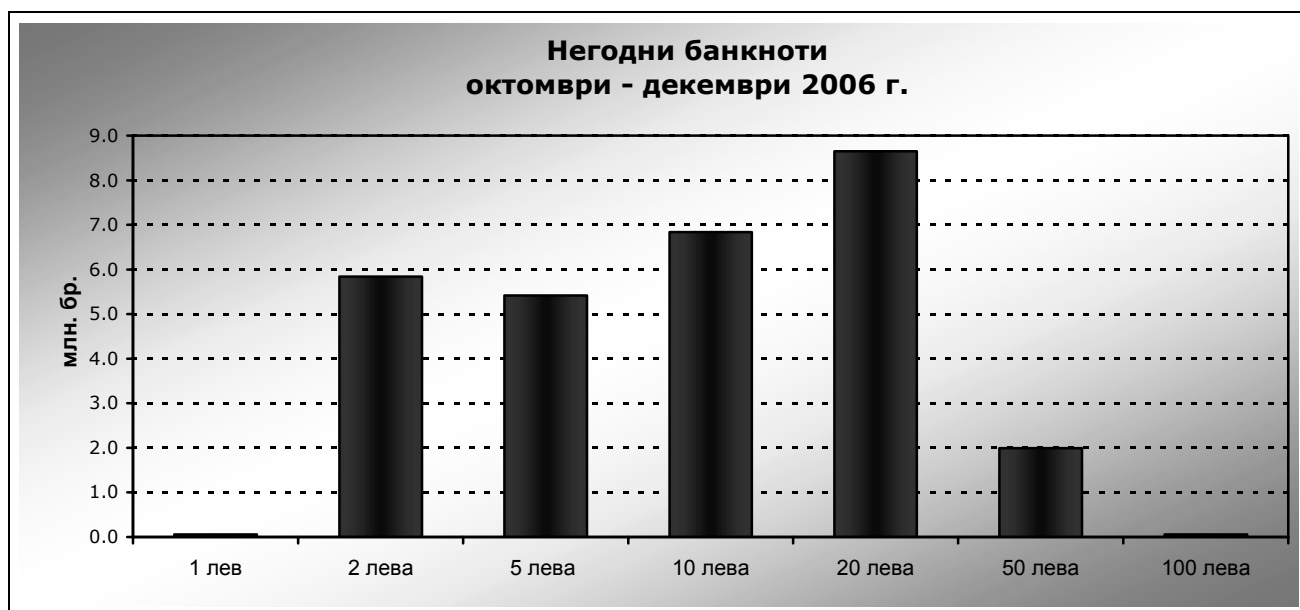
През четвъртото тримесечие на 2006 г. са задържани 695 бр. неистински български разменни монети, като 662 бр. от тях са от 50 стотинки, а останалите 33 бр. са от 1 лев.

При изпълнение на функциите по извършване на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през четвъртото тримесечие на 2006 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха регистрирани задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 1779 бр. евро, 294 бр. щатски долари и 14 бр. банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

През четвъртото тримесечие на 2006 г. общият брой на банкнотите, отделени като негодни, е 28.8 млн. бр. В сравнение с третото тримесечие те са повече с 2.1 млн. бр. (7.87%). По-голям е броят на отделени негодни банкноти от купюри 2, 5, 10 и 20 лева, като това е следствие от общото нарастване броя на обработените банкноти.

Процентът на отделените като негодни от всички обработени банкноти за едногодишен период продължава да е най-голям при купюрите от 2 лева (71.00%) и 5 лева (39.40%). Това е резултат от големия брой вторични обороти, които тези купюри правят в обращение поради по-честата им употреба в разплащанията на дребно и респективно по-бързото им износване.

² Това е броят на банкнотите и разменните монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежат на унищожаване.

При обработката на разменни монети през четвъртото тримесечие на 2006 г. като негодни са отделени 64.8 хил. бр. Те са с 10.8 хил. бр. или с 20.04% повече в сравнение с отделените като негодни през третото тримесечие на 2006 г.

